

પાઠ 5

મામાજી આવ્યા

સુધાબહુન : અરે કલ્પેશ તું ક્યાંથી?
ક્યારે આવ્યો ગાંધીનગર? બા-
બાપુજી કેમ છે? લતાભાભી અને
બાળકો?

અરે કલ્પેશ તું ક્યાંથી? ક્યારે આવ્યો
ગાંધીનગર? બા-બાપુજી કમ છે?
લતાભાભી અને બાળકો?

કલ્પેશ : ઊભીરે ઊભીરે. આટલા
બધા પ્રશ્નનો એક સાથે?
ઊભીરે, ઊભીરે બધા પ્રશ્નો એક
સાથે?

સુધાબહુન : મજાક ન કર. કહે
ધરમાં બધાં કેમ છે?
મજાક ન કર। કહે, ધરમાં બધાં
કેમ છે?

કલ્પેશ : બધાં મજામાં છે. અને
તને ખૂબ જ ધારે કરે છે.
તૃપ્તિ ક્યાં છે?
બધાં મજામાં છે અને તને ખૂબ જ
યાદ કરે છે। તૃપ્તિ ક્યાં છે?

સુધાબહુન : તે હમણાં જ
પુસ્તકાલય ગઈ. મેં જ અને
મોકલી. મારે એક ખાસ
પુસ્તકની જરૂર હતી.
તે હમણાં જ પુસ્તકાલય ગઈ। મેં જ
અને મોકલી। મારે એક ખાસ
પુસ્તકની જરૂર હતી।

કલ્પેશ : તું અને પુસ્તક? આ તો
આશ્યર્યની વાત છે.
તું અને પુસ્તક? આ તો આશ્યર્યની
વાત છે।

મામાજી આએ

સુધા બહન : અરે કલ્પેશ તુમ કહું સે? કબ
આયા ગાંધીનગર? માં-બાબુજી કૈસે હું?
લતા ભાભી ઔર બચ્ચે?

કલ્પેશ : રુકો રુકો। ઇતને સારે પ્રશ્ન એક
સાથ?

સુધા બહન : મજાક મત કરો। બતાઓ, ઘર મેં
સબ કૈસે હું?

કલ્પેશ : સબ ઠીક હું ઔર તુમ્હેં બહુત યાદ
કરતે હું। તૃપ્તિ કહું હૈ?

સુધા બહન : વહ અભી-અભી પુસ્તકાલય ગઈ।
મૈને હી ઉસે ભેજા। મુશ્કે એક ખાસ પુસ્તક
કી જરૂરત થી।

કલ્પેશ : તુમ ઔર પુસ્તક? યહ તો આશચર્ય
કી બાત હૈ।

सुधाभृत : तें शुं विचार्यु? शुं हुं पुस्तक नथी वांचती?
तें शुं विचार्यु? शुं हुं पुस्तक नथी वांचती?

कल्पेश : ना ना ऐवी वात नथी। धर गृहस्थीनी पळोज़ामां तने समय क्यां छे?
ना-ना अवी वात नथी। धर गृहस्थीनी पळणमां तने समय क्यां छे?

सुधाभृत : समय तो काढुं छुं.
मारी बहेनपणी शीतले मने केटलांक सारां पुस्तकोनी एक यादी आपी। तेमांथी बे त्रण पुस्तको में गया अठवाडिये लीधां.

समय तो काढुं छुं। मारी बहेनपणी शीतले मने केटलांक सारां पुस्तकोनी एक यादी आपी। तेमांथी बे-त्रण पुस्तको में गया अठडिये लीधां।

कल्पेश : फक्त लीधां, वांच्यां नहीं?
फक्त लीधां, वांच्यां नहीं?

सुधाभृत : फरी ऐज मजाक! में तो पुस्तको फक्त वांच्यां ज नहीं पण अमांथी एकनो हिन्दीमां अनुवाद करवानुं पण विचारी रही छुं.

फरी ऐज मजाक! में तो पुस्तको फक्त वांच्यां ज नहीं पण अमांथी एकनो हिन्दीमां अनुवाद करवानुं पण विचारी रही छुं।

कल्पेश : शाबाश। सारुं, कहे बनेवी केम छे?

शाबाश। सारुं, कहे बनेवी केम छे?

सुधाभृत : मजामां छे. ते ओक्सना कामथी काले ज कथि गया. आ शनिवारे आववाना

सुधा बहन : तुमने क्या सोचा? क्या मैं पुस्तक नहीं पढ़ती?

कल्पेश : नहीं-नहीं, ऐसी बात नहीं है। घर गृहस्थी की झंझट में तुम्हें समय कहाँ है?

सुधा बहन : समय तो निकालती हूँ। मेरी सहेली शीतल ने मुझे कुछ अच्छी पुस्तकों की एक सूची दी। उस में से दो-तीन पुस्तकें मैने गत सप्ताह लीं।

कल्पेश : सिर्फ लीं, पढ़ी नहीं?

सुधा बहन : फिर वही मजाक! तो पुस्तकें सिर्फ पढ़ी ही नहीं लेकिन उनमें से एक का हिंदी में अनुवाद करने का भी सोच रही हूँ।

कल्पेश : शबाश। अच्छा, बताओ बहनोई जी कैसे हैं?

सुधा बहन : ठीक हैं। वे आफ़िस के काम से कल ही कच्छ गए। इस शनिवार को आनेवाले हैं।

છે.

મજમાં છે। તે ઓફિસના કામ કાલે
જ કચ્છ ગયા। આ શનિવારે
આવવાના છે।

કલ્પેશ : તૃપ્તિનો અભ્યાસ કેવો
ચાલી રહ્યો છે?
તૃપ્તિનો અભ્યાસ કેવો ચાલી રહ્યો
છે?

સુધાબહેન : તે બારમા ધોરણમાં
છે. તો પણ અભ્યાસમાં જેટલી
રુચિ લેવી જોઈએ તેટલી લેતી
નથી. અરે! હું પણ કેવી બહેન
છું. ભાઈ આટલા દિવસો પછી
આવ્યો છે તો પણ મેં એને
ખાવા-પીવાનું પણ કીધું નહીં.
તું હાથ-પગ ધોઈલે, હું હમણાં
આવી.

તે બારમા છોરણમાં છે। તો પણ
અભ્યાસમાં જેટલી રુચિ લેવી જાઈએ
તેટલી લેતી નથી। અરે! હું પણ કેવી
બહેન છું ભાઈ આટલા દિવસો પછી
આવ્યો છે તો પણ મેં એને ખાવા-
પીવાનું પણ કીધું નહીં। તું હાથ-પગ
ધોઈલે? હું હમણાં આવી।

તૃપ્તિ : નમસ્તે મામા, તમે કધારે
આવ્યા?

નમસ્તે મામા, તમે કયારે આણ્યા?

કલ્પેશ : અરે તૃપ્તિ! તું કેટલી
મોટી થઈ ગઈ! તારી બાને
તારા અભ્યાસની ખૂબ જ ચિંતા
છે.

અરે તૃપ્તિ! તું કેટલી મોટી થઈ ગઈ!
તારી બાને તારા અભ્યાસની ખૂબ જ
ચિંતા છે।

તૃપ્તિ : બા તો હંમેશાં ચિંતા કરે
છે. પણ હું તો મારો અભ્યાસ
સારી રીતે કરી રહી છું.

કલ્પેશ : તૃપ્તિ કી પઢાઈ કેસી ચલ રહી હૈ?

સુધા બહન : વહ બારહવીં કક્ષા મેં હૈ! ફિર ભી
પઢાઈ મેં જિતની દિલચસ્પી લેની ચાહીએ
ઉતની નહીં લેતી। અરે! મૈં ભી કેસી બહન
હું! ભાઈ ઇતને દિનોં કે બાદ આયા ઔર
ઉસસે મૈંને ખાને-પીને કે લિએ ભી નહીં
કહા। તુમ હાથ પાঁવ ધોલે, મૈં અભી આઈ।

તૃપ્તિ : નમસ્તે મામા જી, આપ કબ આએ?

કલ્પેશ : અરે તૃપ્તિ! તુ કિતની બડી હો ગઈ?
તેરી માઁ કો તેરી પઢાઈ કી બહુત હી ચિંતા
હૈ।

તૃપ્તિ : માઁ તો હંમેશા ચિંતા કરતી હૈ। લેકિન
મૈં તો અપની પઢાઈ ઠીક તરહ સે કર
રહી હું।

बा तो हंमेशां चिंता करे छे। पण हुं
तो मारो अभ्यास सारी रीते करी
रही छुं।

कल्पेश : बारमा धोरण पछी शुं
करवानुं विचारी रही छे?
बारमा धोरण पछी शुं करवानुं
विचारी रही छे?

तृप्ति : हुं तो पत्रकार बनवानी
छुं.

हुं तो पत्रकार बनवानी छुं।

कल्पेश : बहु सरस, तें अन्य
छोकरीओ करतां कंઈक अलग ९
विचार्यु.

बहु सरस, तें अन्य छोकरीओ करतां
कंईक अलग ज विचार्यु।

तृप्ति : आभार मामा। कम से कम
तमे तो मारो पक्ष लीधो। मारा
बा-बापुज्जना मत मुजब तो
छोकरीओ माटे शिक्षिका बनवुं
९ थोऱ्य छे.

आभार मामा। कम सेकम तमे तो
मारो पक्ष लीधो। मारा बा-बापुजीना
मत मुजब तो छोकरीओ मारे
शिक्षिका बनवु ज योग्य छे।

सुधाभैन : ओ तृप्ति, तुं
आवी! आवतानी साथे ९
मारी फरियाद श३ करी.

ओ तृप्ति, तुं आवी! शुं आवतानी
साथे जं मारी फरियाद शरु करी।

तृप्ति : फरियाद? में तो साची
वात कीधी.

फरियाद? में तो साची बात कीधी।

सुधाभैन : सारुं सारुं. हवे
मामाने कंઈ खावा-पीवा दे.
सारुं-सारुं हवे मामाने कंई खावा-
पीवा दे।

कल्पेश : बारहवी कक्षा के बाद क्या करने का
सोच रही हो?

तृप्ति : मैं तो पत्रकार बनवाली हुँ।

कल्पेश : बहुत अच्छा, तूने अन्य लड़कियों से
कुछ अलग ही सोचा।

तृप्ति : शुक्रिया मामा जी। कम से कम आपने
तो मेरा पक्ष लिया। मेरे माँ बाबूजी की
राय में तो लड़कियों के लिए शिक्षिका
बनना ही ठीक है।

सुधा बहन : ओ तृप्ति, तू आई! आते ही मेरी
शिकायत शुरू की।

तृप्ति : शिकायत? मैंने तो सच बात कही।

सुधा बहन : ठीक है, ठीक है। अब मामा जी
को कुछ खाने-पीने दो।

તृप्ति : ઓ મામા! શું હજ સુધી તમે કંઈ પણ ખાંધુ-પીંધુ નથી. બાઅએ તમને ખાવા-પીવા માટે કંઈ દીંધુ નહીં.

ओ મામા। શું હજી સુધી તમે કંઈ પણ ખાંધુ-પીંધુ નથી। બાધીએ તમને ખાવા-પીવા માટે કંઈ દીંધુ નહીં।

કલ્પેશ : ત્યાં જો. મોટી બહેન કેટલી બધી વસ્તુઓ લાવી રહી છે! તું પણ આવ આપણે એક સાથે ખાઈએ.

ત્યાં જો। મોટી બહેન કેટલી બધી વસ્તુઓ લાવી રહી છે। તું પણ આવ, આપણે એક સાથે ખાઈએ।

તૃપ्ति : ઓ મામા જી! કયા અભી તક આપને કુછ ભી ખાયા-પીવા નહીં? માઁ ને આપકો ખાને-પીને કે લિએ કુછ નહીં દિયા?

કલ્પેશ : ઉધર દેખો। દીવી કિતની સારી ચીજોં લા રહી હૈં! તૂ ભી આ, હમ એક સાથ ખાએँ।

શબ્દાર્થ

ગુજરાતી શબ્દ	દેવાગરી	હિંદી અર્થ
ક્યાંથી	ક્યાંથી	કહાંસે
ઉભી રે	ॐ્ભી રે	રૂકા
મજાક	મજાક	મજાક
મજામાં	મજામાં	મજે મેં/ઠીક
ક્યાં	ક્યાં	કહાં
હમણાં	હમણાં	અભી
એને	અને	ઉસે
પુસ્તક	પુસ્તક	કિતાબ
આશ્ચર્ય	આશ્વર્ય	આશર્ય
વિચાર્યુ	વિચાર્યુ	સોચા
વાંચતી	વાંચતી	પઢતી
ના	ના	નહીં
એવી વાત	એવી વાત	એસી બાત

પળોજણ	પકોજણ	જંજાટ
કાઢું	કાઢું	નિકાલતી
બહેનપણી	બરેનપણી	સહેલી
કેટલાંક	કેટલાંક	કુછ
તેમાંથી/અમાંથી	તેમાંથી/અમાંથી	ઉનમેં સે
ગયા અઠવાડિયે	ગયા અઠવાડિયે	પિછલે સપ્તાહ
લીધાં	લીધાં	લિએ
ફક્ત	ફક્ત	સિર્ફ
વાંચ્યાં	વાંચ્યાં	પઢી
ફરી એ જ	ફરી એ જ	ફિર વહી
કરવાનું	કરવાનુ	કરને કા
વિચાર	વિચાર	સોચ
બનેવી	બનેવી	બહનોઈ
કામથી	કામથી	કામ સે
આવવાના	આવવાના	આનેવાલે
અભ્યાસ	અભ્યાસ	પઢાઈ
ધોરણ	ધોરણ	કક્ષા
લેવી	લેવી	લેની
રુચિ	રુચિ	દિલ્લ્યસ્પી
કેવી	કેવી	કૈસે
આવ્યો	આવ્યો	આયા
પછી	થછી	બાદ
ખાવા-પીવા	ખાવા-પીવા	ખાના-પીના
પૂછ્યું	પૂછ્યું	પૂછા
હાથ-પગ	હાથ-પગ	હાથ-પાঁવ
ધોઈ લે	ધોઈ લે	ધો લે
ક્યારે	ક્યારે	કબ
કેટલી	કેટલી	કિતની
મોટી	મોટી	બડી
થઈ ગઈ	થર્ઝ ગર્ઝ	હો ગઈ

બનવાની	बનવાની	बનનેવાલી
બહુ સરસ	बहु सરस	बहुત અચ્છા
છોકરીઓ	छોકરીઓ	લડકિયાં
કંઈક	કંઈક	કુછ
આભાર	આભાર	શુક્રિયા/ધન્યવાદ
લીધો	લીધો	લિયા
મત	મત	રાય
બનવું	બનવું	બનના
યોગ્ય	યોગ્ય	ઠીક
આવતાની સાથે	આવતાની સાથે	આતે હી
ફરિયાદ	ફરિયાદ	શિકાયત
સાચી	સાચી	સચ
શું હજ સુધી	શું હજી સુધી	ક્યા અભી તક
ખાધું-પીધું	ખાધું-પીધું	ખાયા-પિયા
આધું	આધું	દિયા
ત્યાં જો	ત્યાં જો	ઉધર દેખો
કેટલી	કેટલી	કિતની
વસ્તુઓ	વસ્તુઓ	ચીજેં
ખાઈએ	ખાઈએ	ખાએં

અભ્યાસ

- I નીચે દિએ ગए વાક્યોં કા અભ્યાસ કીજિએ।
1. 1) મેં ગયા અઠવાડિયે પુસ્તકો લીધાં.
મેં ગયા અઠવાડિયે પુસ્તકો લીધાં।
 - 2) મામાએ મારો પક્ષ લીધો.
મામાએ મારો પક્ષ લીધો।
 - 3) મેં તો સાચી વાત કીધી.
મેં તો સાચી વાત કીધી।

- 4) તમે કંઈ પણ ખાદું-પીદું નહીં.
તમે કંઈપણ ખાદું-પીદું નહીં।
- 5) તમને ખાવા-પીવાનું કંઈ પણ દીદું નહીં.
તમને ખાવા-પીવાનું કંઈ પણ દીદું નહીં।
2. 1) તે ઓફિસના કામથી કાલે જ કચ્છ ગયા.
તે ઓફિસના કામથી કલે જ કચ્છ ગયા।
- 2) મેં અને ખાવા-પીવા માટે કષ્ટું નહીં.
મેં અને ખાવા-પીવા માટે કહ્યું નહીં।
- 3) તમે મારા ઘરે જમવા માટે આવ્યા નહીં.
તમે મારા ઘરે જમવા માટે આવ્યા નહીં।
- 4) હસમુખભાઈ ચા-નાસ્તો કરવા માટે આવ્યા નહીં.
હસમુખભાઈ ચા-નાસ્તો કરવા માટે આવ્યા નહીં।
- 5) ભરત અને હસમુખ જમવા આવ્યા નહીં.
ભરત અને હસમુખ જમવા માટે આવ્યા નહીં।
3. 1) તેઓ આ શનિવારે આવવાના છે.
તેઓ આ શનિવારે આવવાના છે।
- 2) તેઓ કાલે જવાના છે.
તેઓ કાલે જવાના છે।
- 3) હસમુખ અમદાવાદ જવાનો છે.
હસમુખ અમદાવાદ જવાનો છે।
- 4) લતા પુસ્તકો લાવવાની છે.
લતા પુસ્તકો લાવવાની છે।
- 5) મારા મિત્રો મહેસાણાથી આવવાના હતા.
મારા મિત્રો મહેસાણાથી આવવાના હતા।
4. 1) તૃપ્તિ એ અભ્યાસમાં જેટલી રુચિ લેવી જોઈએ તેટલી લેતી નથી.
તૃપ્તિ એ અભ્યાસમાં જેટલી રુચિ લેવી જાઈએ તેટલી લેવી નથી।

- 2) જેટલું જરૂર હોય તેટલું ખાવું જોઈએ.
જેરવ્યુ જદૂર હોય તેટલું ખાવું જરૂર એ।
- 3) જેટલાં પુસ્તકોની જરૂર હોય તેટલાં જ લેવાં જોઈએ.
જેટલાં પુસ્તકોની જરૂર હોય તેટલાં જ લેવાં જોઈ એ।
- 4) જેટલી વસ્તુઆની જરૂર હોય તેટલી જ લેવી જોઈએ.
જેટલી વસ્તુઓની જરૂર હોય તેટલી જ લેવી જોઈ એ।
5. 1) મામાને કંઈ ખાવા-પીવા દે.
મામાને કંઈ ખાવા-પીવા દે।
- 2) તૃપ્તિને વાંચવા દે.
તૃપ્તિને વાંચવા દે।
- 3) શીતલને પુસ્તકાલય જવા દે.
શીતલને પુસ્તકાલય જવા દે।
- 4) મને ફરિયાદ કરવા દે.
મને ફરિયાદ કરવા દે।
- 5) મને હાથ-પગ ધોવા દે.
મને હાથ-પાગ ધોવા દે।
- 6) મને પત્રકાર બનવા દે.
મને પત્રકાર બનવા દે।

II કોષ્ટક મંદિર ગાએ ક્રિયારૂપોં મંદિર સે ઉપયુક્ત ક્રિયારૂપ ચુન કર વાક્ય પૂરે કીજિએ।

(ખાધું-પીધું, લીધાં, ગઈ, દીધું, ગયા)

(ખાધું-પીધું, લીધાં, ગઈ, દીધું, ગયા)

- 1) બાઅએ તમને હજુ પાણી નથી _____.
બાએ તમને હજી પાણી નથી _____. |
- 2) મેં કેટલાંક સારાં પુસ્તકો _____.
મેં કેટલાંક સારાં પુસ્તકો _____. |
- 3) તે કાલે જ કચ્છ _____.
તે કાલે જ કચ્છ _____. |

- 4) કલ્પેશો કશું જ _____ નહીં.
કલ્પેશો કશું જ _____ નહીં।
- 5) તૃપ્તિ પુસ્તકાલય _____.
તૃપ્તિ પુસ્તકાલય _____ |

III કોષ્ટક મણે દિએ ગએ ક્રિયારૂપોને ઉપયુક્ત રૂપોની પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરે કીજિએ।

- 1) ગયા અઠવાડિયે મેં કેટલાંક પુસ્તકો _____. (લેવા)
ગયા અઠવાડિયે મેં કેટલાંક પુસ્તકો _____ | (લેવા)
- 2) કમ સે કમ તમે તો મારો પક્ષ _____. (લેવા)
કમ સે કમ તમે તો મારો પક્ષ _____ | (લેવા)
- 3) મામાએ પાણી _____. (પી)
મામાએ પાણી _____ | (પી)
- 4) કલ્પેશો બિસ્કીટ _____ અને ચા _____. (ખા-પી)
કલ્પેશો બિસ્કીટ _____ અને ચા _____ | (ખા-પી)
- 5) બાઅએ શીતલને _____. (કહેવું)
બાએ શીતલને _____ | (કહેવું)
- 6) મોહનભાઈ ગઈકાલે ગાંધીનગર _____. (જા)
મોહનભાઈ ગઈકાલે ગાંધીનગર _____ | (જા)

IV કોષ્ટક મણે સે ઉપયુક્ત શબ્દ ચુન કર વાક્ય પૂરે કીજિએ।

(જેટલું, તેટલું, જેટલાં, તેટલાં, જેટલી, તેટલી)

(જેટલું, તેટલું, જેટલાં, તેટલાં, જેટલી, તેટલી)

- 1) શીતલે _____ પુસ્તકો લીધાં _____ વાંચ્યાં.
શીતલે _____ પુસ્તકો લીધાં _____ વાંચ્યાં।
- 2) માણસને _____ ૪૩૨ હોય _____ જ ખાવું જોઈએ.
માણસને _____ જરૂર હોય _____ જ ખાવું જોઈએ।
- 3) અભ્યાસમાં _____ રુચિ લેવી જોઈએ _____ લેતી નથી.
અભ્યાસમાં _____ રુચિ લેવી જોઈએ _____ લેતી નથી।

V कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

(आप, जै, आव, लाव)

(आप, जा, आव, लाव)

1) ते शनिवारे _____ छे.

ते शनिवारे _____ छे।

2) अमे त्रीજ तारीखे _____ हीअ.

अमे त्रीजी तारीखे _____ छीए।

3) मारे पुस्तकालयमांथी पुस्तको _____ छे.

मारे पुस्तकालयमांथी पुस्तको _____ छे।

4) शीतले मने केटलांक पुस्तको _____ छे.

शीतले मने केटलांक पुस्तको _____ छे।

VI उदाहरण के अनुसार नीचे दिए गए वाक्यों का भूतकाल में परिवर्तन कीजिए।

उदाहरणः मामा नास्तो करे छे.

मामा नास्तो करे छे।

मामाए नास्तो कर्यौ.

मामाए नास्तो कर्यौ।

1) शीतल पुस्तक ले छे.

शीतल पुस्तक ले छे।

2) तृप्ति पुस्तकालय जाय छे.

तृप्ति पुस्तकालय जाय छे।

3) बा चा पीअे छे.

बा चा पीए छे।

4) बापुज इच्छ जाय छे.

बापुजी कच्छ जाय छे।

5) बा कल्पेशने कंઈક कहे छे.

बा कल्पेशने कंईक कहे छे।

VII ઉદાહરણ કે અનુસાર નીચે દિએ ગए વાક્યોં કા વર્તમાનકાલ મેં પરિવર્તન કીજિએ।

ઉદાહરણ : મેં ચા પીધી.
 મેં ચા પીધી।
 હું ચા પીવું છું.
 હું ચા પીવું છું।

- 1) રમણે બિસ્કીટ ખાધાં.
 રમણે બિસ્કીટ ખાધાં।
- 2) અભયે ફળ ખાધું.
 અભયે ફળ ખાધું।
- 3) મામાએ પાણી પીધું.
 મામાએ પાણી પીધું।
- 4) તૃપ્તિએ પુસ્તક લીધું.
 તૃપ્તિએ પુસ્તક લીધું
- 5) બાઅ શીતલને કંઈક કીધું.
 બાઅ શીતલને કંઈક કીધું

VIII નીચે દિએ ગए વાક્યોં કે નિષેધવાચક રૂપ બનાઝાએ।

- 1) તૃપ્તિ અભ્યાસમાં રૂચિ લે છે.
 તૃપ્તિ અભ્યાસમાં રૂચિ લે છે।
- 2) સુધાએ પુસ્તકો વાંચ્યાં.
 સુધાએ પુસ્તકો વાંચ્યાં।
- 3) અભયે બહાર ખાધું છે.
 અભયે બહાર ખાધું છે।
- 4) બાઅ મામાને ખાવા-પીવા કઢ્યું.
 બાઅ મામાને ખાવા-પીવા કઢ્યું।
- 5) અક્ષયે ફળ અને બિસ્કીટ ખાધાં.
 અક્ષયે ફળ અને બિસ્કીટ ખાધાં।

IX ઉદાહરણ કે અનુસાર નીચે દિએ ગએ વાક્યો કા પરિવર્તન કીજાએ।

ઉદાહરણ:	હું આવું છું.	લતા પુસ્તક લાવે છે.
	હું આવું છું।	લતા પુસ્તક લાવે છે।
	હું આવવાનો છું.	લતા પુસ્તકો લાવવાની છે.
	હું આવવાનો છું।	લતા પુસ્તકો લાવવાની છે।
1.	1) મહેશ જાય છે.	મહેશ જાય છે।
	2) કલ્પેશ ચા પીએ છે.	કલ્પેશ ચા પીવે છે।
	3) સુમિત ફળ ખરીદે છે.	સુમિત ફળ ખરીદે છે।
2.	1) શીતલ નાસ્તો કરે છે.	શીતલ નાસ્તો કરે છે।
	2) સુધા બિસ્કીટ ખાય છે.	સુધા બિસ્કીટ ખાય છે।
	3) મારી બા ચા બનાવે છે.	મારી બા ચા બનાવે છે।

પદ્ધિએ ઔર સમઝિએ।

ચતુર વેપારી

ભરતભાઈ તેમના બંગલામાં તેમની પત્ની અને પાંચ નોકરો સાથે રહે છે. એક દિવસ તેમનું કિમતી ઘડિયાળ ખોવાયું. તેમણે તેમના નોકરોને બોલાવ્યા. દડિયાળ માટે પૂછુપરછ કરી. બધાએ ના પાડી. બીજે દિવસે સૂતાં પહેલાં તેમણે તેમના બધાં નોકરોને બોલાવ્યા. દરેકને એક એક લાકડી આપી. પછી કષ્ટું કે “આ બધી લાકડીઓ સરખા માપની છે. તે બધી મંતરેલી છે. ચોરની લાકડી સવારે એક હુંચ મોટી થઈ જાય છે.” દરેક નોકર લાકડી લઈ ગયો. ચોર ચિંતામાં પડ્યો. તેણે તેની લાકડી એક હુંચ કાપી, ભરતભાઈએ બીજે દિવસે સવારે બધા નોકરોને લાકડી સાથે બોલાવ્યા. ચોરની લાકડી બીજાની લાકડીઓ કરતાં એક હુંચ નાની હતી. ભરતભાઈએ ચાલાકીથી ચોરને પકડ્યો. ચોરે પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો અને ભરતભાઈની ક્ષમા માગી.

ચતુર વેપારી

ભરત ભાઈ તેમના બંગલામા તેમની પત્ની અને પાંચ નોકરો સાથે રહે છે। એક દિવસ તેમનું કિંમતી ઘડિયાળ ખોવાયું। તેમણે તેમના નોકરોને બોલાવ્યા। ઘડિયાળ માટે પૂછપરછ કરી। બધાએ ના પાડી। બીજે દિવસે સૂતાં પરેલાં તેમણે તેમના બધાં નોકરોને બોલાવ્યા। દરેકને એક લાકડી આપી, પછી કહુયાં, "આ બધી લાકડીઓ સરખા માપની છે। તે બધી મંતરેલો છે। ચોરની લાકડી સવારે એક ઇંચ મોટી થર્ઝ જાંય છે।" દરંગ નોકર લાકડી લઈ ગયો। ચોર ચિંતામાં પડ્યો। તેણે તેની લાકડી એક ઇંચ કષ્પી ભરતભાઈએ બીજે દિવસે સવારે બધ નોકરોને લાકડી સાથ બોલાવ્યા। ચોરની લાકડી બીજા કરતાં એક ઇંચ નાની હતી। ભરતભાઈએ ચાલકીથી ચોરને પકડ્યો. ચોરે પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો અને ભરતભાઈની ક્ષમા માગી।

શબ્દાર્થ

ગુજરાતી શબ્દ	દેવાગરી	હિંદી અર્થ
બંગલો	બંગલો	બંગલા
નોકર	નોકર	નौકર
કિંમતી	કિમતી	કીમતી
ઘડિયાળ	ઘડિયાળ	ઘડી
પૂછપરછ	પૂછપરછ	પૂછતાછ
લાકડી	લાકડી	લકડી
સરખા	સરખા	સમાન
માપ	માપ	માપ/નાપ
ચોર	ચોર	ચોર
ઇંચ	ઇંચ	ઇંચ
મંતરેલી	મંતરેલી	મંત્ર કી હુર્ઝ
સવાર	સવાર	સુબહ
બરાબર	બરાબર	ઠીક, બરાબર
ચાલાકી	ચાલાકી	ચાલાકી/હોશિયારી
પોતાનો	પોતાનો	અપના
ગુનો	ગુનો	અપરાધ
કબૂલ	કબૂલ	કબૂલ/સ્વીકાર
ક્ષમા	ક્ષમા	ક્ષમા

अभ्यास

I अनुच्छेद के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

1. भरतभाई अे पोताना नोकरोने शा माटे बोलाव्या?
 2. नोकरोने तेमણे शुं आप्युं?
 3. लाकडी आपती वખતे तेमણे नोकरोने शुं कह्युं?
 4. भरतभाई योરने केवी रीते पકड्यो?
- भरतभाई ए चोरने केवी रीते पकड्यो?

II नीचे दिए गए हिंदी शब्दों के लिए अनुच्छेद में प्रयुक्त गुजराती शब्द दीजिए।

स्वीकार, अपराध, बड़ी, अपना, समान, लकड़ी, नाप, सुबह, पूछताछ

III हिंदी में अनुवाद कीजिए।

अमे अमदावाद गया, त्यां अमे गांधी आश्रम जोवा गया, गांधी आश्रम साबरमती नदी किनारे आવेलुं शांत अने सुंदर स्थળ छ. गांधीजी दांडीकूचनी शइआत त्यांथी ४ करी. अमदावादमां अमे कांकरिया तળावना किनारे आवेला कमला नहें ग्राणीसंग्रहालयनी मुलाकात पाण लीधी, पछी अमे बाजवाटिका जोवा गया. बाजकोने आ बंने स्थળ जोवानी खूब ४ मજा आवी. अमदावादमां अमे कोचरब आश्रम, गूजरात विद्यापीठ, हठिसिंगनां देरा, जुम्मा मसिजद, सीढी सैयदनी जागी, भद्रनो किल्लो, वैष्णवटीनुं मंदिर वगेरे जैवा सुंदर स्थળोनी मुलाकात लीधी. अमने अमदावादमां फरवानी खूब ४ मजा आवी.

IV गुजराती में अनुवाद कीजिए।

रमेश और रमा भाई-बहन थे। दोनों कालेज में थे। रमेश एम.ए. में था। रमा बी.ए. में थी। दोनों पढ़ने में होशियार थे। एक दिन दोनोंने सिनेमा देखा, बाजार में नाश्ता किया। घर के लिए भी लिए। घर आने के बाद नाश्ता माँ-बाप को भी दिया।

V वर्षा के एक दिन के बारे में एक छोटा सा अनुच्छेद गुजराती में लिखिए।

टिप्पणियाँ

- I इस पाठ में भी गुजराती के सामान्य भूतकालिक क्रिया वाले वाक्य जारी हैं। 'જ' (जा), 'કહे' (कहे), 'દે' (दे), 'લે' (ले), 'પી' (पी), 'ખા' (खा) जैसी अनियमित क्रियाओं का भूतकालिक प्रयोग दिया गया है।
1. તે હમણાં જ પુસ્તકાલય ગઈ. वહ अभी अभी पुस्तकालय गई।
ते हमणાં જ પુસ્તકાલય ગઈ।
 2. મેં તો સાચી વાત કીધી. मैंने तो सच बात कही।
में तो સાચી વાત કीધી।
 3. બાઘે મને બિસ્કીટ દીધાં. माँने મુझે બિસ્કીટ દिए।
बाए મને બિસ્કીટ દીધાં।
 4. મામાએ મારો પક્ષ લીધો. મામાજી ને મેરા પક્ષ લિયા।
મામાએ મારો પક્ષ લીધો।
 5. તમે કંઈ પણ ખાધું-પીધું નહોં. આપને કુछ ભી ખાયા-પિયા નહોં।
તમે કંઈ પણ ખાધું-પીધું નહોં।

उपर्युक्त वाक्यों के रेखांकित क्रियारूपों से यह स्पष्ट होता है कि गुजराती में (जा), (कह), (दे), (ले), (पी), (खा) क्रियाएँ भूतकाल के रूप में अन्य क्रियाओं से अलग हैं। इन के भूतकालिक रूपों के लिए क्रिया के मूल रूप में 'ધ' (ध) जोड़कर पुरुष लिंग वचन के अनुसार प्रत्यय लगाया जाता है।

- II नीचे दिए गए वाक्यों पर ध्यान दीजिए।
1. આ શનિવારે આવવાના છે. ઇસ શનિવાર કો આનેવાળે हैं।
આ શનિવાર આવવાના છે।
 2. આવતી કાલે જવાના છે. કલ જાને વાળે हैं।
આવતી કાલે જવાના છે।
 3. વિશાલ ઔષધી લેવાનો છે. વિશાલ ઔષધી લેનેવાલા है।
વિશાલ ઔષધી લેવાનો છે।
 4. હું તો પત્રકાર બનવાની છું. मैं पત્રકાર બનનેવાલી हूँ।
હुં તો પત્રકાર બનવાની છું।

उपर्युक्त वाक्यों के रेखांकित शब्द हिंदी के 'आनेवाले', 'जानेवाले', लेनेवाल, बननेवाली जैसे प्रयोग के समान हैं। ऐसे प्रयोग गुजराती में भी 'क्रिया करने वाले' का बोध कराते हैं। ये शब्द क्रियावाचक संज्ञाओं के साथ लिंग वचन के अनुसार 'વाना' (वाना), 'वानी' (वानी), 'वानो' (वानो), 'वानुं'(वानु) (-वाला, -वाली, -वाले) जोड़कर कर बनते हैं।

ला + ना	लाना	+	वाला	=	लानेवाला
	लाना	+	वाली	=	लानेवाली
	लाना	+	वाले	=	लानेवाले

III नीचे दिए गए वाक्यों पर भी ध्यान दीजिए।

1. हवे मामाने कंઈ खावा-पीवा दे।	अब मामा जी को कुछ खाने-पीने दे।
2. तृप्तिने पत्रकार बनवा दे।	तृप्ति को पत्रकार बनने दो।
3. सुधाने पुस्तक वांचवा दे।	सुधा को पुस्तक पढ़ने दो।
4. तेने पुस्तकालय जवा दे।	उसको पुस्तकालय जाने दो।

उपर्युक्त वाक्य हिंदी के अनुमति बोधक के समान हैं।

ऐसे वाक्य वक्ता श्रोता से अनुमति लेने तथा अन्यों को अनुमति देने के लिए प्रयुक्त होते हैं। ऐसे सभी वाक्यों में कर्ता के साथ कर्मकारक 'ने' (ने) को जोड़ा जाता है।

IV गुजराती में भी भूतकालिक क्रिया जब सकर्मक होती है तब वाक्यों में कर्ता के साथ 'ऐ' (ए) जोड़ा जाता है, जैसे हिंदी के वाक्यों में 'ने'। ऐसे वाक्यों में क्रिया का रूप कर्म के लिंग-वचन के अनुसार बदलता है।

उदाहरण:

1. मैं ऐ अने मोड़ली।	मैं ने ही उसे भेजा।
मैं ज अने मोकली।	
2. तैं शुं विचार्यु?	तुम ने क्या सोचा?
तैं शुं विचार्यु?	

3. शीतले मने केटलांक
सारां पुस्तकोनी एક
थाई आपी.
शीतले मने केटलांक सारां
पुस्तकोनी एक यादी आपी।

4. में तो पुस्तके वांच्यां ज नहीं।
में तो पुस्तको वांच्यां ज नहीं।

5. में अने खावा-पीवानुं पण
पूछ्युं नहीं।
मैं अने खावा-पीवानुं पण पूछ्युं नहीं।

6. तमे तो मारो पक्ष लीघो。
तमे तो मारो पक्ष लीघो।

शीतल ने मुझे कुछ
अच्छी पुस्तकों की एक
सूची दी।

मैंने तो पुस्तकें पढ़ी ही नहीं।

मैंने उससे खाने पीने के लिए भी
नहीं पूछा।

आपने तो मेरा पक्ष लिया।

ध्यान दीजिए कि गुजराती में कर्ता के साथ 'अे' (ए) (हिंदी के 'ने' जैसे) जोड़ने से सर्वनामों के रूप इस प्रकार बदलते हैं।

ਹੁੰ + ਏ = ਮੈਂ	(ਹੁੰ + ਏ = ਮੈਂ)	ਮੈਂ + ਨੇ = ਮੈਨੇ
ਤੁੰ + ਏ = ਤੋਂ	(ਤੁੰ + ਏ = ਤੋਂ)	ਤੁਸ + ਨੇ = ਤੁਸਨੇ
ਤਮੇ + ਏ = ਤਮੇ	(ਤਮੇ + ਏ = ਤਮੇ)	ਆਪ + ਨੇ + ਆਪਨੇ
ਤੇ + ਏ = ਤੇਣੇ	(ਤੇ + ਏ = ਤੇਣੇ)	ਵਹ + ਨੇ = ਉਸਨੇ
ਅਮੇ + ਏ = ਅਮੇ	(ਅਮੇ + ਏ = ਅਮੇ)	ਹਮ + ਨੇ = ਹਮਨੇ
ਤੇਅੋ + ਏ = ਤੇਅੋਏ	(ਤੇਅੋ + ਏ = ਤੇਅੋਏ)	ਵੇ + ਨੇ = ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ

✓ एक से पाँच तक के पाठों में ગુજરાતી કે વિવિધ કારકોની પ્રયોગો હુએ હોય છે। ઉની વિશે દિયા ગયા હૈ।

1. कर्ता कारक: इस कारक में सामान्यतः प्रत्यय और परसर्ग नहीं लगते। लेकिन भूतकाल की सकर्मक क्रिया में 'अे' (ए) 'ने' प्रत्यय लगता है जिस के बारे में ऊपर बताया जा चुका है।

કविताअे ફળ ખાધું.
कविताए ફળ ખાધું।

कविता ने फल खाया।

2. कर्म कारक: इस कारक में 'ने' (ने) 'को' प्रत्यय आता है परंतु अपवादरूप 'ने' (ने) प्रत्यय नहीं भी आता।

 - 1) कल्पेशे जिज्ञासाने बोलावी। कल्पेशने जिज्ञासा को बुलाया।
कल्पेशे जिज्ञासाने बोलावी।
 - 2) जिज्ञासा पुस्तक लावी। जिज्ञासा पुस्तक लाई।
जिज्ञासा पुस्तक लावी।

3. करण कारक: इस कारक में 'अे' (ए), 'थी' (थी), 'वडे' (वडे) प्रत्यय आते हैं।

 - 1) रमेश पेनथी लझे छे। रमेश पेन से लिखता है।
रमेश पेनथी लखे छे।
 - 2) सुधा चमचा वडे खाय छे। सुधा चमच से खाती है।
सुधा चमचा वडे खाय छे।

4. संप्रदान कारक: इस कारक में 'ने' (ने), 'ने माटे' (ने माटे) प्रत्यय आते हैं।

 - 1) रमाए भिखारीने पैसो आय्यो। रमाने भिखारी को पैसे दिए।
रमाए भिखारीने पैसा आय्यां।
 - 2) तृप्ति जिज्ञासाने माटे पुस्तक लावी। तृप्ति जिज्ञासा के लिए पुस्तक लाई।
तृप्ति जिज्ञासाने माटे पुस्तक लावी।

5. अपादान कारक: इस कारक में 'थी' (थी), 'मांथी' (मांथी), 'उपरथी' (उपरथी) प्रत्यय/परसर्ग आते हैं।

 - 1) झाड़ी पान पडे छे। पेड़ से पत्ता गिरता है।
झाड़ी पान पडे छे।
 - 2) स्टेशनमांथी गाड़ी छूटी। स्टेशन से गाड़ी छूटी।
स्टेशनमांथी गाड़ी छूटी।
 - 3) दोरी उपरथी कपड़ुं पड़युं। दोरी से कपड़ा गिरा।
दोरी उपरथी कपड़ुं पड़युं।

6. अधिकरण कारक: इस कारक में 'अे' (ए), माँ' (माँ) प्रत्यय आति हैं।

 - 1) राम वने गया। राम वन (को) गए।
 - 2) सुधीर घरमां आयो। सुधीर घर (में) आया।

7. संबोधन कारक: इस कारक में कोई प्रत्यय नहीं लगता। केवल संबोधन सूचक चिह्न लगता है।

 - 1) रमेश! तुं शुं करे छे? रमेश! तू क्या करता है?
 - रमेश! तुं शुं करे छे?

8. संबंध वाचक रूप: इस में 'नो' (नो) (पुं.), 'नी' (नी) (स्त्री.), 'नुं' (नुं) (नपुं.), 'ना' (ना) (बहु.व.) प्रत्ययों का प्रयोग होता है।

 - 1) ते रमेशनो बंगलो छे। वह रमेश का बंगला है।
 - ते रमेशनो बंगलो छे।
 - 2) आ रमानी पेन छे। यह रमा का पेन है।
 - आ रमानी पेन छे।
 - 3) आ मोहननुं घर छे। यह मोहन का घर है।
 - आ मोहननुं घर छे।
 - 4) आ सुधानां पुस्तको छे। यह सुधा की पुस्तकें हैं।
 - आ सुधाना पुस्तको छे।

VI गुजराती सर्वनामों के विविध प्रत्ययों के साथ निम्न कारक रूप होते हैं।

હું :	મને, મારાથી, મારા માટે	મૈં: મુજ્જે, મુજ્જ કો, મુજ્જ સે, મેરે લિયે, મેરા
હું:	મને, મારાથી મારા માટે	મેરી મેરે, મુજ્જ મેં।
	મારું, મારી, મારો, મારાં, મારામાં	
	મારું, મારી, મારો, મારાં, મારામાં	
અમે :	આપણે, અમને, અમારા, અમારાથી	હમ: હમેં, હમકો, હમસે, હમારે લિએ
અમે:	આપણે, અમને, અમારાથી	હમારા, હમારી, હમારે, હમમે।

	अमारा माटे, अमारो अमारा माटे, अमारो अमारी, अमारुं, अमारामां अमारी, अमारुं, अमारा, अमारामां,	
तुः :	तने, ताराथी, तारा माटे	तूः तुझे, तुझ को, तुझ से,
तुः:	ते, तमे, ताराथी, तारामाई	तेरे लिए, तेरा, तेरे, तेरी, तुझ में।
	तारो, तारा, तारी, तारुं, तारामां	
	तारो, तारां, तारी, तारुं, तारामां।	
तमे :	तमने, तमाराथी, तमारा माटे	तुमः तुम्हें/तुम को, तुम से, तुम्हारे लिए,
तमे:	तमने, तमाराथी, तमारा माटे	तुम्हारा, तुम्हारी, तुम्हारे, तुम में।
	तमारो, तमारी, तमारुं, तमारा, तमारामां	
	तमारो, तमारी, तमारुं, तमारा, तमारामां।	
ते :	तने, तेनाथी, तेना माटे,	वहः उसे/उस को, उससे, उसकेलिए,
ते:	तने, तेनाथी, तेना माटे	उसका, उसकी, उसके, उसमें।
	तेनो, तेनी, तेनुं, तेना/तेनामां, तेमां	
	तेनो, तेनी, तेनुं, तेना/तेनामां, तेमां।	
तेओ :	तेओने, तेओथी, तेओ माटे	वे: उन्हें, उन को, उनसे, उनके लिए,
तेओ:	तेओने, तेओथी, तेओ माटे,	उनका, उनकी, उनमें।
	तेमनो, तेमनी, तेमना, तेमनुं,	
	तेमनो, तेमनी, तेमना, तेमनुं,	
	तेओमांथी	
	तेओमां।	